

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců Mgr. Aleše Roztočila a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobců: **a) V. M.**, zast. JUDr. Petrou Vons Janulkovou, advokátkou, se sídlem Horní lán 1328/6, Olomouc, **b) L. M.**, a **c) A. F.**, v řízení o kasačních stížnostech žalobců a) až c) proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 17. 12. 2015, č. j. 72 Na 1/2015 – 5,

t a k t o :

- I. Kasační stížnosti **se zamítají**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Soudem ustanovené zástupkyni žalobkyně a) JUDr. Petře Vons Janulkové, advokátce, se sídlem Horní lán 1328/6, Olomouc, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů za zastupování žalobkyně v řízení o kasační stížnosti ve výši celkem 3.146 Kč. Tato částka bude zástupkyni žalobkyně vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Přehled dosavadního řízení

[1] Žalobci a) až c) se podáním doručeným krajskému soudu dne 26. 10. 2015 domáhali vyplacení příspěvků na péči, který má být poskytován žalobkyni a). Uvedli, že se může případně jednat i o žalobu na náhradu škody a není jim znám žalovaný. Dále požádali o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů, přičemž zmínili,

že k podané žádosti nebylo na úřadu práce vydáno žádné rozhodnutí a nebylo jim ani umožněno nahlédnutí do spisu.

[2] Krajský soud přípisem ze dne 3. 11. 2015, č. j. 72 Na 1/2015 – 3, žalobce a) až c) vyzval k vyplnění formuláře o jejich osobních a majetkových poměrech, který jim zaslal v příloze, a poučil je, že jestliže řádně neprokážou věrohodným způsobem své aktuální osobní, majetkové a výdělkové poměry, nebudou se svou žádostí o osvobození od soudních poplatků úspěšní. Dále je vyzval k upřesnění, zda žádají o úplné osvobození do soudních poplatků, a pokud ano, z jakých zvlášť závažných důvodů.

[3] Usnesením ze dne 17. 12. 2015, č. j. 72 Na 1/2015 – 5, krajský soud žalobcům a) až c) nepřiznal osvobození od soudních poplatků a neustanovil jim zástupce pro řízení před soudem, neboť nedoložili své osobní a majetkové poměry.

[4] Proti tomuto usnesení krajského soudu podali žalobci a) až c) (dále též „stěžovatelé“) včas kasační stížnost, v níž namítali, že jim výzva krajského soudu k doložení majetkových poměrů nebyla doručena. Dále uvedli, že žalobu sepsali, aby nedošlo k promlčení či jinému zmaření nevypravených příspěvků na péči žalobkyně a), přičemž žalobci b) a c) se cítí dotčeni zkrácením práva žalobkyně a), kdy jim úřad práce neumožňuje nahlédnout do spisu a nevydal rozhodnutí ve věci. Vyjádřili přesvědčení, že věc je složitá a nejsou schopni podat řádnou a úplnou kasační stížnost. Konstatovali, že nemají finanční prostředky na zajištění zastoupení advokátem. S ohledem na výše uvedené žalobci a) až c) požádali o ustanovení zástupce, osvobození od soudních poplatků, přiznání odkladného účinku kasační stížnosti a zrušení kasační stížností napadeného usnesení.

[5] Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 5. 2. 2016, č. j. 4 As 3/2016 - 23, žalobkyni a) zcela osvobodil od soudních poplatků, ustanovil zástupkyní žalobkyně a) JUDr. Janu Bambasovou, advokátku, se sídlem Teplická 602, Hranice, návrh žalobců b) a c) na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl a návrh žalobců a) až c) na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti zamítl.

[6] Dne 17. 2. 2016 bylo Nejvyššímu správnímu soudu doručeno podání JUDr. Jany Bambasové, advokátky, v němž uvedla, že je s ohledem na § 19 odst. 1 písm. a) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, povinna poskytnutí právních služeb žalobkyni a) odmítnout, neboť poskytuje právní služby společnosti EKOLTES Hranice, a. s., která vykonává kromě jiných činností také správu domů a bytů, mimo jiné i domu, kde bydlí žalobkyně a) spolu s žalobci b) a c) a zastupuje tak protistranu, neboť uvedené společnosti poskytuje právní rady ve věcech žádostí a stížností žalobkyně a) zastoupené na základě plné moci žalobkyní b). S ohledem na výše uvedené, kdy již poskytla právní služby jinému subjektu, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy žalobkyně a) požádala ustanovená advokátka o zproštění ustanovení.

[7] Nejvyšší správní soud proto usnesením ze dne 18. 2. 2016, č. j. 4 As 3/2016 – 31, zprostil ustanovenou zástupkyni JUDr. Janu Bambasovou, advokátku, povinnosti zastupovat žalobkyni a) (dále též „stěžovatelka“), nepřiznal jí odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů a ustanovil stěžovatelce zástupkyni JUDr. Petru Vons Janulkovou, advokátku, která v doplnění kasační stížnosti uvedla, že stěžovatelka kasační stížnost podává z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb.,

pokračování

soudní řád správní (dále též „s. ř. s.“), a namítala, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo závažnými procesními vadami. Přípis krajského soudu č. j. 72 Na 1/2015 – 3 spolu s formulářem k doložení osobních a majetkových poměrů stěžovatelům nikdy doručen nebyl. Způsob doručení zvolený krajským soudem podle stěžovatelky neodpovídá pravidlům doručování v soudním řádu správním ani občanském soudním řádu a tento typ usnesení nelze účastníkům řízení zasílat prostým vhozením do schránky. Stěžovatelé tak nemohli soudu své osobní a majetkové poměry doložit, neboť o žádné výzvě nevěděli. Další pochybení krajského soudu spatřuje stěžovatelka v tom, že krajský soud o žádosti stěžovatelů o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce rozhodl negativně i přesto, že mu je z úřední činnosti dobře známa osobní situace stěžovatelky a ostatních stěžovatelů i jejich špatné majetkové poměry, neboť u něj probíhá několik dalších soudních sporů, jichž je stěžovatelka účastníkem a v nichž byla osvobozena od soudních poplatků a byl jí ustanoven zástupce z řad advokátů. Postupem soudu, který po ní formalisticky neustále žádá doložení majetkových poměrů, ačkoliv si musí být vědom toho, že vzhledem k jejímu špatnému zdravotnímu stavu a velmi vysokému věku se její finanční situace nijak k lepšímu změnit nemůže, dochází podle stěžovatelky k porušování práva na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny. Zamítnutím její žádosti bylo popřeno její právo na přístup k soudu a výrazně narušen princip rovnosti stran před soudem. Přezkum kasační stížností napadeného usnesení krajského soudu je podle stěžovatelů třeba pojmut jako celkovou nápravu skutečností ve věci příspěvku na péči, k jehož pobírání je stěžovatelka oprávněna a který ji od 3. 1. 2012 nebyl vyplácen. Stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 17. 12. 2015, č. j. 72 Na 1/2015-5, zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

II.

Posouzení kasační stížnosti

[8] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasačních stížností a konstatoval, že byly podány včas, osobami oprávněnými, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatelka je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupena advokátkou. Žalobci b) a c) advokátem zastoupeni nejsou, přičemž jejich žádost o ustanovení zástupce a osvobození od soudních poplatků pro řízení o kasační stížnosti byla zamítnuta usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 2. 2016, č. j. 4 As 3/2016 – 23. Tato skutečnost však nebrání projednání jejich kasační stížnosti, neboť ze závěrů uvedených v usnesení rozšířeného senátu zdejšího soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, vyplývá, že nejsou povinni platit soudní poplatek za kasační stížnost a nechat se v tomto řízení o kasační stížnosti zastoupit advokátem. Rozšířený senát totiž ve shora uvedeném usnesení konstatoval, že „[v] případě rozhodování krajského soudu o žádosti o osvobození od soudního poplatku a o návrhu na ustanovení zástupce (ale i o jiných procesních návrzích) totiž považuje za nejpodstatnější, že se jedná pouze o úkony učiněné v probíhajícím řízení o žalobě, které slouží k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutím soudu o těchto návrzích nevybočuje z vymezeného rámce, jeho výsledkem není nic jiného než jen konečné rozhodnutí o procesní otázce podstatné pro žalobní řízení, jež před krajským soudem i v době rozhodování Nejvyššího správního soudu stále běží. Jestliže je tedy poplatková povinnost spojena s řízením o žalobě, v jehož rámci rozhoduje Nejvyšší správní soud o „procesní“ kasační stížnosti, nevzniká podáním takové kasační stížnosti stěžovateli nová poplatková povinnost, neboť za řízení ve věci je již zapláceno (případně se tato otázka řeší). [...] Výše uvedené závěry se pak promítají i do úvah

o povinném zastoupení stěžovatele. Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“ Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasačních stížností v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[9] Kasační stížnosti stěžovatelů nejsou důvodné.

[10] Podle § 42 odst. 1 s. ř. s., soud doručuje písemnosti do datové schránky, není-li možné doručit písemnost tímto způsobem, doručuje ji soud soudním doručovatelem, prostřednictvím držitele poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence nebo prostřednictvím veřejné datové sítě. Ukáže-li se toho potřeba, může soud požádat o doručení i jiný státní orgán.

[11] Podle odst. 5 téhož ustanovení, nestanoví-li tento zákon jinak, užijí se pro způsob doručování obdobně předpisy platné pro doručování v občanském soudním řízení.

[12] Podle § 49 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „o. s. ř.“) do vlastních rukou se doručují písemnosti, u nichž tak stanoví zákon nebo nařídí-li tak soud.

[13] Podle § 50 odst. 1 téhož zákona, nezastihl-li doručující orgán adresáta písemnosti, vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky; písemnost se považuje za doručenou vhozením do schránky, datum vhození vyznačí doručující orgán na doručence a na písemnosti.

[14] Stěžovatelé v kasačních stížnostech shodně namítali, že jim přípis krajského soudu ze dne 3. 11. 2015, č. j. 72 Na 1/2015 – 3, nebyl doručen. Z obsahu soudního spisu je zřejmé, že tento přípis byl stěžovatelům doručován v obálce typu III. prostřednictvím provozovatele poštovních služeb (Česká pošta, s. p.). Dle doručenek byly zásilky obsahující tento přípis vloženy do domovní schránky stěžovatelů dne 6. 11. 2015 v 10:30 hod. Přípis byl doručován na adresu, kterou stěžovatelé uvedli v žalobě, přičemž doručenky jsou řádně vyplněny a obsahují veškeré potřebné údaje, jelikož je na nich uvedena adresa odesílatele a adresáta, obsah doručované zásilky, datum a čas doručení, jméno a příjmení doručovatelky. Z výše uvedeného tak je zřejmé, že předmětný přípis krajského soudu byl stěžovatelům řádně doručen. Tímto přípisem krajský soud stěžovatele vyzval k vyplnění formuláře o jejich osobních a majetkových poměrech, který jim zaslal v příloze, a poučil je, že jestliže řádně neprokáží věrohodným způsobem své aktuální osobní, majetkové a výdělkové poměry, nebudou se svou žádostí o osvobození od soudních poplatků úspěšní a dále je vyzval k upřesnění, zda žádají o úplné osvobození od soudních poplatků a pokud ano, z jakých zvlášť závažných důvodů.

[15] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani námitce stěžovatelky, že postup krajského soudu při doručování předmětného přípisu neodpovídá pravidlům doručování v soudním řádu správním a občanském soudním řádu a tento typ usnesení nelze účastníkům řízení

pokračování

zasílat prostým vhozením do schránky. V první řadě je třeba uvést, že krajský soud stěžovatelům zaslal přípis, nikoli usnesení. Jak již Nejvyšší správní soud konstatoval v rozsudku ze dne 5. 8. 2015, č. j. 2 As 35/2015 - 69, podle § 49 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 42 odst. 5 s. ř. s. se do vlastních rukou doručují pouze písemnosti, u nichž tak stanoví zákon nebo nařídí-li tak soud. Podle soudního řádu správního se přitom do vlastních rukou doručuje pouze rozsudek (§ 54 odst. 3 s. ř. s.). Krajský soud tudíž neměl povinnost doručovat stěžovatelům přípis obsahující výše uvedené výzvy a poučení do vlastních rukou, tj. do vlastních rukou, tj. obálkou typu I. Pokyn samosoudkyně na č. 1. 3 spisu krajského soudu k doručení obálkou typ III., pokud stěžovatelé nemají datovou schránku, je tudíž zcela správný a v souladu se soudním řádem správním i občanským soudním řádem. Nejvyšší správní soud dodává, že obálka typu III je dle § 2 bodu III. ve spojení s § 5 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 27. 9. 2011, č. j. 145/2011-OD-ST, určena pro doručování jiných písemností. Podle § 50 odst. 1 o. s. ř. tedy byla výzva krajského soudu správně doručena stěžovatelům vhozením do jejich schránky.

[16] Další pochybení krajského soudu spatřovala stěžovatelka v tom, že krajský soud o žádosti stěžovatelů o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce rozhodl negativně i přesto, že mu byla jejich osobní situace i majetkové poměry dobře známy z úřední činnosti.

[17] Při posouzení této námitky vycházel Nejvyšší správní soud z konstantní a ustálené judikatury zdejšího soudu. Poukázat lze např. na rozsudek ze dne 9. 10. 2013, č. j. 1 Aps 6/2013 - 21, v němž zdejší soud vyslovil, že „úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, provedená zákonem o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Obdobně tomu je i v případě podmínek pro ustanovení zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že „povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje“ (srov. obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 - 81). Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 - 91).“

[18] Dále uvedl, že „městský soud dvakrát stěžovatele vyzval k doložení jeho majetkových, výdělkových a osobních poměrů, aby mohl posoudit žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel však na tyto výzvy relevantně nereagoval a žádné konkrétní skutečnosti, které by jeho žádost osvědčovaly, nedoložil. Podání, která stěžovatel místo vyplněných formulářů městskému soudu adresoval, nejsou pro posouzení jeho žádosti rozhodná. Bez vlivu je v nich uvedené tvrzení stěžovatele, že své majetkové, výdělkové a osobní poměry osvědčil v jiném řízení před městským soudem, kde byl také od soudních poplatků osvobozen. K tomu Nejvyšší správní soud podotýká, že posuzování žádosti o osvobození od soudních poplatků musí být provedeno vždy individuálně ve vztahu ke konkrétnímu předmětu řízení a k okamžiku, v němž je vedeno. Na rozhodnutí městského soudu v projednávané věci proto nemůže mít žádný

vliv skutečnost, že stěžovatel údajně potřebné dokumenty doložil v jiném řízení a že v tomto jiném řízení městský soud rozhodl o jeho osvobození od soudních poplatků, zvláště došlo-li k tomu již před osmi měsíci. Pokud městský soud opakovaně zaslal stěžovateli příslušný formulář, mohl jen stěží dospět k závěru, že jej vyplňovat nemusí a že jeho žádosti bude i bez toho vyhověno. Lze tedy uzavřít, že zákonné podmínky pro to, aby městský soud stěžovatele od soudních poplatků osvobodil, nebyly splněny.“

[19] V rozsudku ze dne 20. 5. 2015, č. j. 3 As 60/2015 – 34, pak Nejvyšší správní soud konstatoval, že „uvádí-li stěžovatel až v rámci řízení o kasační stížnosti, že městský soud měl přiblídnout ke skutečnostem vyplývajícím z dalších soudních řízení před ním vedených, v nichž stěžovatel vystupuje jako účastník řízení, nezbyvá Nejvyššímu správnímu soudu než poukázat na výše vyslovený názor, dle něž není povinností soudu při posuzování žádosti o osvobození zjišťovat majetkovou situaci žadatele z úřední povinnosti.“

[20] S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že (ničím nedoložené) tvrzení stěžovatelky, podle kterého jsou krajskému soudu z úřední činnosti známé majetkové poměry všech stěžovatelů, není relevantní. Rozhodující skutečností pro správné posouzení věci je, že stěžovatelé své majetkové poměry krajskému soudu nedoložili, přestože je k tomu řádně vyzval. Důvodné tedy nejsou ani námitky, kterými stěžovatelka zpochybňuje závěr krajského soudu o tom, že stěžovatelé nesplnili podmínky pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta.

[21] K porušení práva stěžovatelky na přístup k soudu ani principu rovnosti účastníků nedošlo. Smyslem institutu osvobození od soudních poplatků je totiž právě zabezpečení přístupu k soudní ochraně i u těch účastníků, kteří se nachází v tíživých majetkových poměrech. Je však vždy na účastníku samém, aby soudu dostatečně konkrétně popsal své osobní a majetkové poměry a současně aby projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil doklady prokazující jeho nemajetnost. To však stěžovatelé v posuzované věci ani na výzvu krajského soudu neučinili.

[22] K požadavku stěžovatelů na celkovou nápravu ve věci příspěvku na péči stěžovatelky, Nejvyšší správní soud uvádí, že touto otázkou se nemohl zabývat, neboť v posuzované věci je přezkoumáváno kasační stížností napadené procesní usnesení krajského soudu, nikoli rozhodnutí o věci samé, které doposud ani nebylo krajským soudem vydáno. Touto otázkou se bude zabývat krajský soud v dalším řízení, pokud tedy stěžovatelé doplní žalobu tak, aby ji bylo možné věcně projednat.

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[23] Nejvyšší správní soud shledal nedůvodnými všechny námitky uplatněné stěžovateli, kasační stížnosti jsou proto nedůvodné. Z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. kasační stížnosti zamítl.

pokračování

[24] Zároveň Nejvyšší správní soud rozhodl o nákladech řízení o kasačních stížnostech podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelé neměli v řízení úspěch a právo na náhradu nákladů řízení proto nemají.

[25] Odměna zástupkyně stěžovatelky JUDr. Petry Vons Janulkové, advokátky, která byla stěžovatelce k její žádosti ustanovena usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 2. 2016, č. j. 4 As 3/2016 – 31, byla stanovena za dva úkony právní služby, tj. převzetí a příprava zastoupení a písemné podání soudu ve věci samé (doplnění kasační stížnosti ze dne 28. 3. 2016) podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb. (dále jen „advokátní tarif“). Stěžovatelé se ve svých podáních domáhají příspěvku na péči stěžovatelky, tj. v posuzované věci se jedná o věc sociálního zabezpečení ve smyslu § 9 odst. 2 advokátního tarifu, v níž se za tarifní hodnotu považuje částka 5.000 Kč. Za výše uvedené úkony proto náleží zástupkyni stěžovatelky odměna ve výši 2 x 1.000 Kč podle § 7 ve spojení s § 9 odst. 2 advokátního tarifu a dále režijní paušál ve výši 2 x 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, celkem tedy 2.600 Kč. Vzhledem k tomu, že zástupkyně stěžovatelky doložila, že je plátkyní daně z přidané hodnoty, zvyšuje se odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů o tuto daň ve výši 21 %, tedy o 546 Kč. Zástupkyni stěžovatelky tak bude vyplacena částka ve výši 3.146 Kč, a to z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. dubna 2016

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu